

'El Tractat d’Armoria': un manuscrit català del S. XVI-XVII, prova de la catalanitat de l’expedició colombina. Revelacions inèdites.

Autor: Montse Montesinos
Data de publicació: 05-04-2017

La Montse Montesinos dóna a conèixer als catalans una obra fonamental i poc estudiada sobre la història de Catalunya: el "Tractat d'Armoria" d’En Jaume Ramon Vila.

L’autor: En Jaume Ramon Vila
Vull parlar d’una obra per molts conceptes monumental: el Tractat d’Armoria. L’autor es deia Jaume Ramon Vila, que va viure a cavall dels segles XVI al XVII. No es coneix la data exacta del seu naixement. Amb tot, es calcula que aquest es va produir al tombant de la dècada del 1570. En Vila era natural de Barcelona i va pertànyer a una família noble, de llinatge empordanès. A la ciutat comtal va exercir-hi de sacerdot i va ser prevere de la seva catedral. A més a més, es va dedicar a l’estudi de la història i de l’heràldica, de les quals matèries en va confegir llibres. Va morir el 1638 a Barcelona. La personalitat d’En Jaume Ramon Vila, de qui no ens ha arribat cap imatge, és, com veurem, molt interessant.

Aquest heraldista era una persona molt culta i erudita i segurament aquestes qualitats són un dels motius perquè fos anomenat professor en algun escrit que fa referència a ell. L’altre motiu vindria del fet del mestratge que va desenvolupar entre un grup de persones. I efectivament, així l’anomenaven els seus alumnes, de qui se’ns donen els noms. En Vila havia encarregat a aquests alumnes de copiar manuscrits. De seguida explicarem el perquè.

Defensor de Catalunya enfront de l’anorreament històric que el centralisme castellà propugnava contra ella, del qual n’era molt conscient, el noble supervisa els manuscrits copiats amb gran afany pels seus alumnes. El seu objectiu era que aquells restessin fidels als textos originals i, també que els continguts conservessin o restituïssin la veritable història del Principat. Alhora, escriu i fa escriure aquests textos només en llengua catalana, de la qual en fa una aferrissada defensa. I és que també s’havia adonat que algunes obres escrites originàriament en la nostra llengua sortien sistemàticament, després d’haver passat per la impremta, traduïdes al castellà. Per tot plegat, alguns cronistes

més moderns titllen En Vila com a exacerbado nacionalista.

Obres pròpies i obres copiades: totes manuscrites

Com acabem de dir, En Jaume Ramon Vila es va dedicar a l'escriptura i va redactar un seguit d'obres. D'elles, cal dir de seguida que han restat, totes, també manuscrites. Volgudament i conscientment manuscrites i inèdites. I això en una època que la impremta ja feia més de 150 anys que s'havia implantat a Catalunya i que, per tant, el prevere barceloní podia aprofitar l'invent per divulgar entre molta més gent els seus coneixements. Però En Vila, segons ell mateix explica, les va voler deixar així, manuscrites. Es proposava de burlar la censura d'impremta. No volia manipulacions.

Així mateix, també hi van quedar d'altres obres que ell mateix va fer copiar. Ja hem dit que són obres de caràcter històric. I sempre amb la mateixa intenció de preservar-les de falsedats que ell veia que s'anaven introduint en els textos a mesura que passaven per la impremta.

Però vet aquí algunes de les obres que van sorgir de la seva ploma. Deixant de banda el Tractat d'Armoria, va començar a escriure i dibuixar el 1602. A dia d'avui tenim d'en Vila les següents obres. la Genealogia dels comtes de Barcelona, Els Annals de Ripoll i també la Vida del canonge Pere Font. També en va fer copiar d'altres, com és ara l'anònima La fi del Comte d'Urgell, que ell, personalment va prologar. La Crònica de cavallers cathalans de F. Tarafa, els Dialechs d'Antoni Agustí i la Crònica de Jaume I, amb un Pròleg escrit per ell que és d'antologia. Repetim que aquestes còpies a mà van restar inèdites perquè les volia preservar dels retocs dels censors.

El Tractat d'Armoria

El Tractat d'Armoria està escrit tot ell sobre paper de barba a foli major. Es conserva actualment a la Biblioteca Nacional de Catalunya i és important per diverses raons. D'una banda, El Tractat és una obra que, com totes les altres d'En Vila, també ens ha arribat només manuscrita. Només manuscrita, diem. Sens dubte, pels motius que més amunt hem adduït. D'altra banda, El Tractat és també important a causa de, com comentàvem, la seva monumentalitat. I en efecte, el llibre consta de quatre volums de 40 x 27 x 12 cm. i cadascun d'ells pesa entre quatre i cinc quilos i s'hi vehicula gran quantitat d'informació molt valuosa. Els quatre volums estan farcits d'escuts d'armes. Són les armes de les nissagues de les de les diferents cases de les nobleses catalana, aragonesa, valenciana... les del casal dels reis de Catalunya i Aragó i les de les famílies dirigents dels reialmes que hi estan relacionats, és a saber, les dels regnes de València, Nàpols, Sicília, Jerusalem, Xipre, Flandes o Borgonya, etc... També apareixen en el llibre les armes d'ordes militars i religioses i les d'altres institucions. Des d'un altre ordre de coses, tots els escuts estan acolorits, esmaltats i dibuixats a mà --amb gran precisió i gust artístic-- i tenen diferents mides. Aquesta diferència de grandària es correspon amb la categoria i importància públiques dels nobles que les ostenten. A més a més, cadascun dels escuts ve acompanyat d'una corresponent explicació per escrit dels senyals heràldics de què aquells es componen. L'explicació hi és molt rigorosa. Ja es veu, doncs, que l'obra de què parlem és una peça excepcional. Una vertadera obra d'art.

Això no obstant, aquest tractat d'heràldica va restar inacabat. En efecte, s'hi observen moltes pàgines només amb el traç o l'esbós dels escuts. Llur interior està en blanc. Aquests escuts van restar pendents de ser omplerts. Cal afegir a més, que el llibre l'han consultat tant erudits i heraldistes catalans com estudiosos d'altres països. I durant molt de temps ha estat considerat el millor tractat d'heràldica que ha estat fet a Espanya.

Una menció apart mereix el quart volum. Allí hi trobem explicacions ampliades dels escuts. Alguns dels seus comentaristes les anomenen "digressions històriques". I així consta, per exemple, a l'Enciclopèdia Catalana. Aquest quart volum ens interessa ara per un motiu molt important: per provar la catalanitat de l'empresa colombina.

Un paràgraf cabdal de la nostra història al Tractat d'Armoria: el de les negociacions d'En Colom a Barcelona.

Pel que fa a mi, vaig tenir coneixement d'aquesta obra mentre llegia la Nueva Crónica de Barcelona de l'historiador i periodista Ricard Suñé (Barcelona 1913-1952). Aquesta obra va ser publicada l'any 1945, és a dir, en plena postguerra franquista i entre moltes altres coses s'hi parla d'un episodi que em va cridar fortament l'atenció: el passatge en el qual En Colom negocia a Barcelona amb els Reis Catòlics les condicions referents al descobriment de les Índies. En Suñé assegurava que, aquest episodi en concret, l'havia extret del Tractat d'Armoria del qual parlem.

Mentre anava buscant informació sobre aquest afer, vaig saber que tres altres estudiosos de diferent època també l'havien citat. Ara bé, es veu que un d'ells l'havia copiat d'un altre, és a dir, sense que el segon hagués anat a la font

original, que és el nostre Tractat d'Armoria. Així, En Suñé ens fa saber que, a banda del Tractat d'Armoria, l'episodi de les negociacions colombines del llibre d'En Vila apareix també a la Historia de Cataluña (1860-1864) d'En Víctor Balaguer. Aquest intel·lectual barceloní (1824-1901) es remetia al seu torn al Diccionario de los escritores catalanes d'En Fèlix Torres i Amat (Sallent 1772-Madrid 1847) obra datada a l'any 1836. En Torres Amat, sí que va extreure el fragment de la font original. D'altra banda En Torres també ens mena per un altre camí al Tractat d'Armoria. Ho fa quan parla del tercer estudiós: En Pere Serra i Postius (Barcelona, 1671-1748) i de la seva obreta Prodigios y finezas de los Santos Ángeles, editada el 1726. En aquesta obra s'hi afirma, entre altres coses, que els dos toms primers de l'Armoria inclouen més de 2300 escuts. Això a banda, fins a dia d'avui el Tractat d'Armoria ha estat, en realitat, una obra més citada que no pas coneguda, examinada, estudiada a fons i divulgada.

Doncs bé, és en el quart volum de l'Armoria, (que per embolicar la troca s'intitula Llibre Primer, posició que sens dubte ocupava en la primitiva composició dels volums –com veurem, al llarg de gairebé quatre-cents anys aquesta obra ha passat per moltes vicissituds--), on trobem el paràgraf citat al llarg dels segles. Vull dir el paràgraf que ens ve a demostrar la catalanitat de l'autoria del descobriment del Nou Món. Pel que sembla, els quatre volums van passar, en un moment donat, a ser propietat privada durant molt de temps, fins al punt que En Victor Balaguer, que busca el llibre manuscrit, el dóna per perdut, ja que no el pot trobar enlloc. Quant al paràgraf sobre En Colom, aquest, després de fer-se'n ressò en Balaguer, arriba a les obres d'historiadors dels nostres dies. El text en si ha estat estudiat a les aules universitàries. Ara bé, sense el seu context: és a dir, el paràgraf sencer del Tractat d'Armoria. D'aquesta manera, ni al paràgraf en concret ni a l'Armoria en general no se'ls ha tret tot el suc, ni se'ls ha reconegut les denúncies que En Vila hi proclama ni se n'han divulgat informacions de tota mena sobre el nostre passat que el paràgraf i el llibre inclouen.

Tornem, però, al fragment que ens innova sobre la catalanitat de la descoberta d'Amèrica. Doncs bé, és En Jordi Bilbeny, qui, finalment, l'extreu d'En Torres i Amat i el transcriu a la Brevíssima relació de la destrucció de la Història (1998) per provar la catalanitat de l'expedició colombina, alhora que el torna a citar al Petit Manual de la Descoberta catalana d'Amèrica, editat l'any 2011.

La primera part del paràgraf

El text d'En Vila, com hem dit està inclòs dins una de les digressions històriques del quart volum i serveix de comentari a l'escut de Las armas de las Indias Orientals i Occidentals. Allí, En Vila hi parla, entre d'altres coses, dels Reis Catòlics i de l'aventura del primer viatge de descoberta. El paràgraf té dues parts ben diferenciades. Una que fa referència al mèrit de la Corona d'Aragó i en particular dels catalans en la Descoberta i l'altra que se centra en el finançament d'aquesta empresa, és a dir, de qui va posar els diners, on ho va fer i quan va succeir. La primera part fa així:

"Prosseguiran apres estas empresas y conquistas los Reys Catholichs Don Ferrando y Dona Isabel Reys de Hespanya, al temps del descobriment de las Indias i mon nou, que no es poca honrra per esta nostra corona de Arago, i en particular per lo principat de Cathalunya pus en temps del Rey i Senyor natural desta corona de Arago y ab ajuda y industria sua se conquistaren los Regnes de estas Indias Orientals i Occidentals:

I continua tot seguit en la segona part del paràgraf, que és la més repetida i coneguda:

y en Barcelona se provey a Christofor Colon (que fou lo qui descobrí estas Indias) de 17. Milia ducats ques prengueren prestats de Lluís de Sant Angel, escriva de racions del Rey Catholic, com consta per escripturas autenticas recondides en lo Racional de Barcelona, ab les quals provey Christofor Colon la armada que feu per lo principi del descobriment desta empresa..."

Aquest text posa en evidència el següent:

1r.- Ens assegura que fou a Barcelona on Els Reis Catòlics i En Colom es van trobar per parlar del finançament de l'empresa de la descoberta. No pas a Sevilla, on oficialment s'assegura que va passar.

2n.- A En Colom se li van donar 17 mil ducats per poder organitzar la dita empresa. I els ducats eren aleshores una moneda en curs només al Principat i no pas a Castella, on s'usaven els maravedís.

3r.- Qui fa l'emprèstit de Barcelona estant és l'escrivà de ració del Rei. Per tant, els diners són donats dins el territori del Principat. No és Castella qui fa la despesa, sinó la corona Catalano-Aragonesa. No és la reina qui empenyora les joies, com tothom ha estudiat en els llibres de text, sinó que En Colom rep personalment els diners en préstec d'un alt

càrrec de l'administració reial a Catalunya. Hem de tenir en compte que parlem sempre de dos estats diferents –Catalunya i Castella-- i amb dues economies totalment separades, tal com també ho eren políticament els respectius territoris.

4t.- Tot consta, segons diu En Vila, en escriptures autèntiques recondides. L'expressió es deu referir a les anotacions en el llibre del Mestre Racional que feien els escrivans de ració, sens dubte a la ciutat de Barcelona, tal com puntualitza en Victor Balaguer. Actualment no s'ha pogut comprovar l'existència d'aquesta dada als llibres del Mestre Racional, com tampoc ho va poder fer en Fèlix Torres i Amat el 1836, i així ho va denunciar: "Ninguna noticia he podido hallar en los libros de los tesoros de aquel tiempo de este préstamo hecho por Luis de Sant Angel". En Torres i Amat ho atribueix al fet que, com que era un préstec, per això no hi devia figurar anotat. No és l'única dada que no hi figura. Com se sap, n'hi ha moltes més que fan referència a la història de la descoberta que no es troben ni al llibre del Mestre Racional ni als dietaris coetanis de les diferents institucions barcelonines. Han desaparegut. Molts historiadors ho assenyalen. Però sembla que a principis del segle XVII encara hi eren, puix que En Vila ho testifica.

5è.- Pensem que un préstec personal de tanta envergadura no es dóna a la lleugera a una persona desconeguda, plebea i estrangera, (la qual cosa era el Cristóforo Colombo genovès). Si En Lluís de Sant Àngel s'ofereix a donar aquesta fortuna de motu propio, malgrat que el rei no n'és partidari, això potser significa que En Sant Àngel coneixia molt bé En Colom i que li tenia una confiança absoluta. El préstec fa pensar que tots dos potser eren, fins i tot, amics de feia molts anys i que com a tal es tractaven. Si no és així, no s'entén.

6è.- Cal parar esment en l'exprés subratllat que fa l'autor, quan recalca que "no és poca honra per esta nostra corona d'Aragó y en particular per lo Principat de Catalunya... y ab ajuda y industria sua se conquistaren los Regnes de estas Indias...". Enlloc no se cita Castella. Això es comenta sol i més clar no ho podia dir.

Sigui com sigui, tenim constància i queda documentat que a En Colom se li va pagar amb moneda catalana, en territori català, en presència del Rei d'Aragó i Príncep dels catalans i que qui va efectuar la paga va ser un funcionari del regne nostre. Per tant, de tot això es dedueix que la iniciativa, equipament i consecució de l'expedició colombina va ser a càrrec de la Corona Catalano-aragonesa.

La gran rebuda d'En Colom a Barcelona

A la mateixa pàgina, i sense interrupció, En Vila continua la seva explicació narrant l'arribada d'En Colom a Barcelona després del seu primer viatge de descoberta i la rebuda que li van oferir els Reis Catòlics. Pel que fa a aquest passatge, aporta testimonis escrits d'altres autors, que descriuen l'entusiasme dels barcelonins davant la feta nàutica colombina i el bateig dels sis indis vius que van arribar-hi. Els van batejar a la Catedral i en varen ser els padrins els mateixos Reis i el príncep Joan. Llegim-ho.

"[...] que li reysque ab gran gust i contento dels Reys Catholichs, los quals estant en Barcelona arriba en ell lo dit Christofol Colon tornant de aquesta empresa, i aportant (a imitacio dels exploradors de la terra de promicio) per mostra de la abundancia y riquesa de aquella terra, alguns ausells y fruytas molt differents de las de per assi, y mostras del or, y plata que per alli hi havia, y de mes avant aporta deu indios, si bé los quatra se moriren per lo cami, pero los sis, ab tot lo demes de las mostras de la riquesa, y abundancia de aquella terra arriba en Barcelona a 3 del mes de Abril del any 1493. Y los sis indios que arribaren vius en Barcelona se convertiren a nostra Sta fe Catholica, y foran batejats en ella essent los padrins en lo babtisme los matexos Reys Catholics i lo Princep Don Joan, son fill, com consta tot (ames de las escripturas q. en lo racional, y Real Arxiu de Barcelona y dela casa de la Ciutat della y ha)..."

Aquesta segona part del paràgraf ens informa de l'arribada de Colom del Primer Viatge. Segurament, la notícia és extreta de La Historia General de las Indias d'en Gonzalo Fernández de Oviedo, obra publicada en 1547, on es dóna una molt detallada notícia de l'efemèride. L'Oviedo ens diu: "...en lo qual yo hablo como testigo de vista porque me hallé paje muchacho...y estuve en Barcelona y allí vi venir al Almirante...". En Torres i Amat la reprodueix en el seu llibre i En Victor Balaguer també la cita. En Balaguer, a l'ensems hi comenta que "la entrada de Colon en Barcelona y el espléndido recibimiento que se le hizo por parte de los monarcas es punto ahora fuera de toda duda, sin embargo del silencio extraño que guardan nuestros dietarios".

O sigui, que en realitat ens trobem amb un altre exemple de fets històrics que ha estat esborrat dels llibres d'actes de la ciutat i que ens ha arribat per altres conductes més voluntariosos, és a saber, una rècula d'historiadors dels segles

XVI, XVII i començaments del XVIII, els quals se'n fan ressò. Per exemple, L'Antonio de Herrera, En Francisco López de Gómara, el sobredit Pere Serra i Postius, En Feliu de la Penya i molts d'altres. D'altra banda, també sabem que l'efemèride va quedar gravada entre els barcelonins de l'època i que s'hi ha mantingut per tradició oral fins als nostres dies.

Les astúcies d'En Ricard Suñé per burlar la censura franquista

Per cert, En Ricard Suñé, a la seva Crònica de Barcelona, té una molt particular manera de mostrar aquest passatge. Recordem que ens trobem en una època de vaques molt magres per a la historiografia catalana (1945) i per a la cultura catalana en general. Franco havia guanyat la guerra. Aleshores s'havia de passar per l'adreçador i acontentar els censors franquistes que vetllaven per les sagrades essències de la Madre Patria. En Suñé, perfectament conscient que s'havia de plegar a les exigències i les directrius del Règim davant de versions de fets històrics que aquest no admetia però que ell considerava com a vertaderes, va tirar pel dret. Heus ací el procediment. Abans que res, exposava els fets tal com creia que eren deutors de la veritat, és a dir, amb tots els ets i uts. I un cop fet això, se'n desdeia a continuació, bo i indicant que altres historiadors més moderns i amb més autoritat consideraven que allò no va passar d'aquella manera i que, per tant, no s'havia de creure el que ell mateix, En Ricard Suñé, deia, perquè de fet l'esdeveniment havia passat d'una altra manera. I va presentar la nova versió oficial, la qual encara perdura en gran part. Però, per mitjà d'aquest procediment, també va aconseguir sortir-se'n. Ell no renunciava a la veritat. Al contrari, la volia perpetuar. I com que per aconseguir-ho li calia poder-la editar en un context polític molt advers, va inventar aquest joc velat del sí però no o del no però sí i donar, aparentment, la raó als censors franquistes. Però evidentment també els va colar un gol.

Vet aquí com exposa l'arribada d'En Colom a Barcelona. Després de descriure la festa de rebuda citant les paraules de Gonzalo Fernández de Oviedo, diu En Suñé:

"...la llegada de Colon a nuestra ciudad...de una manera triunfal, acogiéndole los monarcas en la escalinata que comunica al salon del Tinell, cosa que ha sido admitida durante muchos años... Nosotros no negamos ni mucho menos la llegada de Colon a Barcelona...pero ha dado pie a muchas leyendas que gracias a la labor de notables historiadores van decayendo". (Veure també el comentari que fa Sunyer al peu de la pintura que il·lustra el moment, molt en aquesta línia, reproduït a la Bibliografia)

El pròleg d'En Vila a la còpia de la Historia...de lo Rey don Jaume d'Aragó...gran conquistador: una denúncia de l'activitat censora al segle XVII. Esteban de Garivay

Però tornem a la figura d'En Vila. És molt important l'escrit que prologa la dita Crónica de Jaume I, obra que ja hem dit que va fer copiar integrament. En aquest Pròleg hi denuncia els tripijocs de la censura de la seva època, la de principis del segle XVII. Així ens ho fa conèixer també, cent anys més tard, En Pere Serra i Postius en l'obreta ja citada: Prodigios y Finezas de los Santos Ángeles, que està dedicada al propi Àngel de la Guarda i que tracta dels miracles atribuïts pels àngels a favor de Catalunya (inefable!). Al final del llibret, En Serra i Postius hi introdueix un Índice Histórico de Autores que parlen d'aquest tema, dels quals en fa una ressenya. I és en l'apartat referit a En Vila on inclou íntegre i en català, el seu Pròleg. Endemés, fem notar pel títol Prodigios y Finezas...que l'obra ja està escrita en castellà perquè l'autor es va haver de plegar a les directrius del Decret de Nova planta, en vigor des del 1716.

Pel que fa a En Vila, aquest coneixia la censura de molt a prop i en aquest Pròleg la denuncia d'una manera molt contundent i senyala un contemporani seu com a autor de manipulacions, tergiversacions, omissions i altres sistemes que els censors feien servir per donar una visió distorsionada de la història i a favor d'altres nacions peninsulars. Vegem què en diu En Vila en aquest Pròleg:

"...Per estas causas i per averiguar algunas Històrias de Espanya, en particular de la Corona de Aragò, he fetas moltas diligencias en envestigar per Arxius, i altres parts ahont sabia que estavan escripturas i memorias antiguas i autenticas; trahentne de ellas copias de Actes,(...) per causa, que entre alguns Autors que tractan dellas, he trobadas moltas varietats, dissimulacions i contradiccions, (per no dir falsedats) en particular en cosas que tocavan à bona memoria de nostra Nacio Catalana, y de nostres Reys y Senyors naturals, deixant de dir de tots estos moltas cosas honrosas, que en rahó de verdadera Historia estavan obligats a dir: trastornant i variantne altres, que de alguns Autors tinch casi per impossible queu hajan fet per ignorancia, sino per sobrada malicia, com entre altres se pot atribuir açò a Esteva de Garivay, que tan apassionat escriu en favor dels Castellans, y Navarros y en contra dels Catalans, com en lo seu

Compendi Historial, que de España fa, clarament se mostra; y en algunas parts dels llibres d'Armoria, que vaig fent, ho tinc notat i advertit..."

Vet aquí una prova fefaent de l'actuació de la censura i de com aquesta n'era d'evident al segle XVII.

També En Pere Serra i Postius ens aporta a l'obreta citada una prova del pensament íntim de l'heraldista. En transcriu l'opinió d'en Vila sobre el que ha de ser la Història. La seva visió és colpidora i moderna. Encapçala justament el dit Pròleg, del qual en forma part:

"Com lo més principal i necessari, que en la Historia se requereix...sia la veritat, del que en ella se tracta: perquè... és la Historia una narració verdadera de cosas succehides en diferents temps; llum de la veritat, testimoni cert dels temps, vida de la memòria i memoria de la vida; i verdader nuncio, i descubridora de la antiquitat: faltant-li la veritat, li falta tot lo ser que ella pot tenir; i no es pot dir historia sino faula i ficcio".

Hi ha d'altres revelacions impactants que es poden trobar a les pàgines d'aquest Tractat d'Armoria. Per exemple, la que vam detectar darrere l'escut del Papa Paulo V, Borghese. Aquest papa Borghese va ser descendent de la família dels Burguès barcelonins. El mateix pontífex ho proclama en una carta adreçada als Consellers de la Ciutat, tal com fa uns mesos ha sortit publicat en aquest mateix web. És molt possible que si ens apliquéssim a continuar la lectura de les Digressions històriques, potser hi descobriríem altres fets de la nostra història que a hores d'ara no coneixem.

La sort pòstuma de l'obra d'en Vila: pèrdua de manuscrits en incendis, saqueigs i subhastes. Biblioteca de Catalunya. Com ha estat dit, En Jaume Ramon Vila va morir a Barcelona el 1638 i va voler ser enterrat a l'església del monestir de Sant Jeroni de la Murtra, prop de Badalona. A la seva llosa sepulcral s'hi podia llegir, segons En Serra i Postius, el seu epitafi en llatí. L'escriptura resava així:

"Aquí descansa el cos de Jaume Ramon Vila, prevere, que va morir el dia 6 del mes de gener de 1638. Que la seva ànima descansi en pau".

En Vila, en morir, va deixar en donació al monestir tota la seva biblioteca, riquíssima en manuscrits, i les pròpies obres. Allí van quedar dipositades. Estudiosos de molts països durant segles anaven a Sant Jeroni de la Murtra a consultar l'Armoria.

Al segle XIX, entre 1808 i 1824, el cenobi va patir un incendi i diversos saqueigs. Molts dels manuscrits del llegat d'En Vila es van perdre. Se n'han conservat molts d'altres i també les seves obres més cabdals, que no sols es van salvar del foc sinó també de la censura d'impremta. Aquest llegat minvat va ser recollit i segurament subhastat, com va passar en temps de la Desamortització d'En Mendizábal (1836) i d'altres, i adquirit per un prohom a títol particular, Posteriorment, al Tractat d'Armoria se li va perdre la pista. Per això En Victor Balaguer no el va poder localitzar. Així doncs, l'última referència al Tractat d'En Vila prové de l'historiador Fèlix Torres i Amat, que el va poder consultar abans de la crema i dels saqueigs. Altrament, es té notícia que En Josep Maria Roca, també historiador, era en 1918 propietari de l'Armoria, de la qual obra en va esdevenir un bon coneixedor. Escriu sobre ella uns discursos que va llegir a l'Acadèmia de les Bones Lletres de Barcelona. Possiblement, en algun moment de la 1a. meitat del segle XX l'Armoria va ser cedida pel seu últim propietari a la Biblioteca Nacional de Catalunya, on avui es pot consultar i admirar a la sala de Reserva.

Montse Montesinos

Bibliografia:

-Jaume Ramon VilaTractat d'Armoria (4 volums); manuscrit del 1r terç del S. XVII. Barcelona, Biblioteca Nacional de Catalunya.

-Ricardó Sunyé, Nueva Crónica de Barcelona; 1r. volum. Barcelona

-Víctor Balaguer, Historia de Cataluña; Barcelona, 1886,

-Félix Torres Amat, Diccionario de los escritores catalanes; Barcelona, 1836.

-Pedro Serra Postius, Prodigios y finezas de los Santos Angeles; Barcelona, 1726.

--Imatges:

Núm. 1: Escut del Regne de València. Tractat d'Armoria. Volum 4t.

Núm. 2: La empresa de Colom. F. Blanch, pint.: "Cuando los Reyes Católicos no parecen muy decididos a prestar ayuda a Colom, Luís de Santángel se brinda a entregar la cantidad que el marino exigia para su primer viaje. Con todo hay que hacer constar que tal gesto no fue tan generoso como algunos autores han supuesto. Actuó simplemente de prestamista".

Núm. 3: La entrevista del Descubridor con los Reyes. B. Balaca. pint.:"Ciertamente Colom fue recibido por los Reyes en abril de 1493, probablemente en el salón del Tinell, pero no con la pompa y la solemnidad con que Balaca nos lo presenta en este lienzo, fruto también de una fantasia artística y de una indiscutible idealización deformadora de la verdad histórica".

(Ambdues imatges són tretes de l'esmentat volum 1er de la Nueva Crónica de Barcelona, pags 39 i 41. Comentaris de R. Suñer)

Núm. 4: Aquarel·la del segle XVIII: Visió del Monestir de Sant Jeroni de la Murtra. Font: Internet. Google: Imatges del Monestir.